

Espoon kaupunki

Maininkipuiston asemakaavamuutos

Liito-oravaselvitys 2019

Luontotieto Keiron Oy

31.5.2019

Maininkipuiston asemakaavamuutos – liito-oravaselvitys 2019

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus, Marie Nyman

© Luontotieto Keiron Oy 2019

Tekijät: Anu Luoto, Susanna Pimenoff

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Selvitysalueen sijainti	1
3	Kartoitus maastossa.....	2
4	Lähtötiedot.....	4
5	Liito-oravahavainnot 2019.....	4
6	Ekologiset yhteydet 2019.....	6
7	Johtopäätökset ja suositukset	7
8	Lähteet.....	8

Kansikuva: Näkymä Kivenlahdentieltä länteen. (AL)

1 Johdanto

Espoon kaupunki on kaavoittamassa Espoonlahden tulevan metroaseman läheisyyteen uutta rakentamista. Maininkipuiston (410703) asemakaavamuutoksessa tutkitaan täydennysrakentamista tulevan Espoonlahden metroaseman lähivyöhykkeelle.

Tämän liito-oravaselvityksen tavoitteena on tuottaa asemakaavoituksen tarpeisiin tietoa liito-oravatilanteesta. Erityisesti tarkoituksena on selvittää onko alueella liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ja mikä kaava-alueen merkitys on liito-oravalle.

Toimeksiannon työlle antoi maisema-arkkitehti Marie Nyman Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksesta. Hänen lisäksi työn ohjausryhmään ovat kuuluneet ympäristöasiantuntija Laura Lundgren Espoon ympäristökeskuksesta, arkkitehti Patrik Otranen Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksesta.

Liito-oravaselvityksen on laatinut biologi, FM Anu Luoto. Työtä on ohjannut biologi, FM Susanna Pimenoff Luontotieto Keiron Oy:stä. Raportin kuvat ovat Anu Luodon.

2 Selvitysalueen sijainti

Selvitysalue sijaitsee Espoonlahdessa lähellä Lippulaiva-kauppakeskusta. Alue jää Länsiväylän eteläpuolelle ja se sijoittuu Kivenlahdentien ja Espoonlahdenranta – tien risteuksen ympäristöön. Selvitysalueen koko on noin 9 hehtaaria.

Kuva 1 Maininkipuiston selvitysalueen sijainti esitetään punaisella ympyrällä

3 Kartoitus maastossa

Liito-oravan esiintyminen todetaan ulostepapanoiden perusteella. Maastossa etsitään papanoita liito-oravien suosimien suurten puiden, yleensä kuusten ja haapojen juurilta. Maastotyö tehdään papanoiden löytämisen kannalta parhaiten soveltuvaan aikaan keväällä.

Papanoiden esiintymisestä ei aina voida päätellä, että jokainen metsäinen alue, josta löytyy liito-oravan yksittäisiä papanoita, olisi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Perusteena tähän on se, että liito-oravat, varsinkin koiraat, liikkuvat elinpiirinsä eri osissa laajalla alueella. Liito-orava käyttää elinpiirinsä osia vaihtelevasti eri vuodenaikoina ja vuosina.

Maastokartoitukseen käytettiin 1,5 tuntia 12.4.2019. Kartoitusajankohta oli hyvä, sillä lumet olivat kaikkialta sulaneet ja ennen kartoitusta oli poutaisia päiviä. Siellä missä papanoita oli, ne oli helppo havaita. Kartoitus tehtiin jalan GPS-paikanninta hyödyntäen. Maastotyön teki FM Anu Luoto.

Papanoita etsittiin suurimpien kuusten ja haapojen tyviltä. Lisäksi pyrittiin löytämään kolopuita. Kolopuiden havaitseminen ei aina ole aivan yksinkertaista, koska kartoittaja keskittyy enimmäkseen tarkkailemaan puiden tyviä. Koloja kiikaroitiin etenkin kääpien vaivaamista haavoista sekä puista, joiden alla näkyi tikan työstämiä lastuja. Lisäksi haavoilta, joiden tyviltä löydettiin papanoita, etsittiin myös mahdollista koloa. Papanapuut, arvio papanoiden määrästä ja kolopuiden sijainnit tallennettiin GPS-paikantimeen. Laitteen osoittama sijainti voi metsäisessä ympäristössä heittää $\pm 2 - 10$ m.

Maastokarttana käytettiin Espoon kaupungin kantakarttaa mittakaavassa 1:2 500. Kohteiden rajaamisessa käytettiin apuna GPS-paikanninta, jolta siirrettiin tiedot paikkatieto-ohjelmaan.

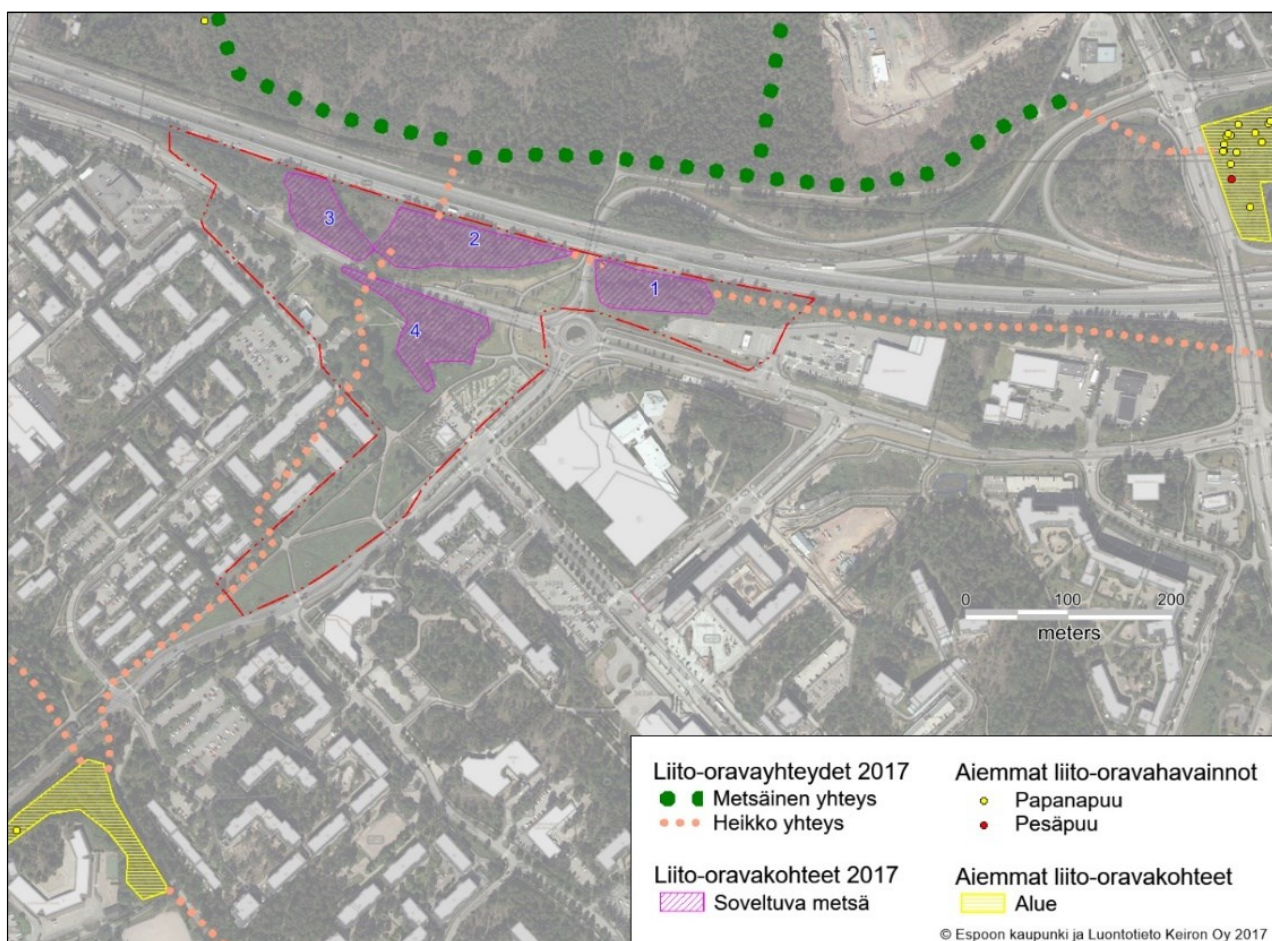
Liito-oravakohteiden arvottamisen perusteet

Kohteet arvotettiin tehtyjen havaintojen ja ulkoisten piirteiden perusteella neljään luokkaan:

- 1) Ydinalue. Alue, jolta löydettiin liito-oravan ulostepapanoita ja joka puuston sekä muiden ominaisuuksien osalta soveltuu erittäin tärkeäksi elinympäristöksi. Kohteella on liito-oravan käyttämä pesäpuu. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka sijaitsee ydinalueella.
- 2) Elinalue. Rajaus on puustonsa ja muiden ominaisuuksien perustella osa liito-oravan elinpiiriä. Rajaukselta on tehty kartoituksessa yksittäisiä papanahavain-toja. Kohteelle voi tulevaisuudessa muodostua liito-oravan ydinalue.
- 3) Soveltuva. Luokan metsät voivat olla ominaispiirteiltään keskenään varsin erilaisia. Esimerkiksi liito-oravan ruokailualueeksi soveltuva lehtipuuvaltainen metsikkö tai nuorehko tasaikäinen kuusikko, mutta myös vanhempi kuusivaltainen sekametsä. Näiltä kohteilta ei selvityksessä ole tehty liito-oravan papanahavain-toja, mutta osasta kohteista niitä voidaan tulevaisuudessa tehdä. Soveltuvia metsiköitä liito-orava voi käyttää myös liikkumiseen.

Kuva 2 Liito-oravan jätöksiä etsittiin haapojen ja suurten kuusten juurilta. Kuva on vuoden 2019 selvitysalueen ulkopuolelta kohteelta 4 (karttakuva 5).

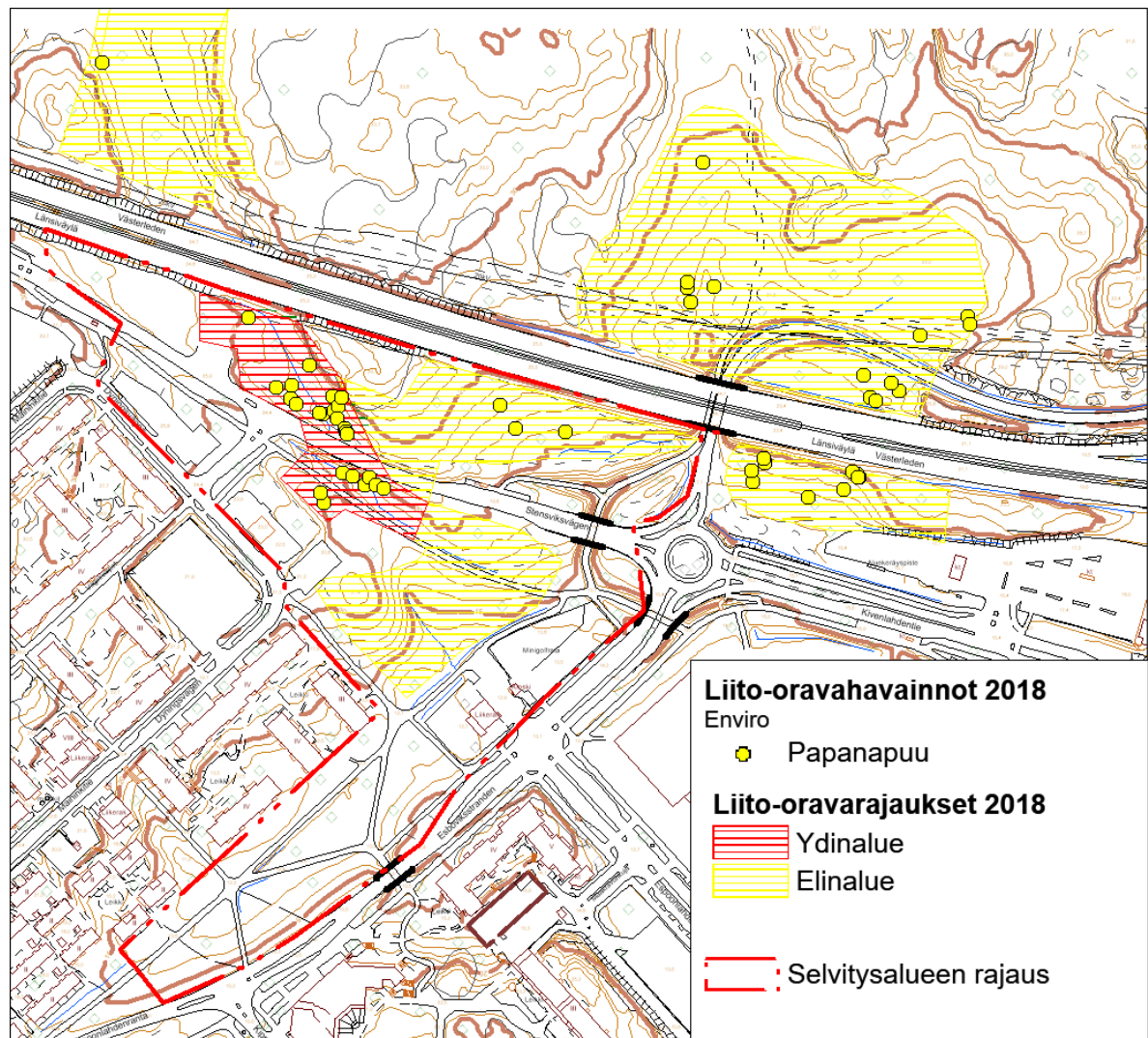

Kuva 3 Vuoden 2017 luontoselvityksen liito-oravakohteet sekä yhteydet Maininkipuiston selvitys-alueella ja sen läheisyydessä.

4 Lähtötiedot

Maininkipuiston alueelta tehtiin luontoselvitys vuonna 2017 (Keiron 2017). Selvityksen yhteydessä kartoitettiin myös liito-oravan esiintymistä alueella (kuva 3). Laajasta ei kuitenkaan tuolloin tehty havaintoja. Alueelta rajattiin neljä liito-oravalle soveltuvaa metsikköä, joissa oli useita liito-oravan suosimia rakennepiirteitä.

Vuonna 2018 tehtiin Länsiväylän pohjoispuolelta laajemmalla alueella liito-oravaselvitys (Enviro 2018), jonka yhteydessä käytiin myös Maininkipuistossa. Tässä yhteydessä havaittiin, että liito-orava oli asettunut Maininkipuiston alueen metsiköihin. Papanoita löytyi useilta puilta ja alueelle tehtiin ydinaluerajaus (kuva 4).

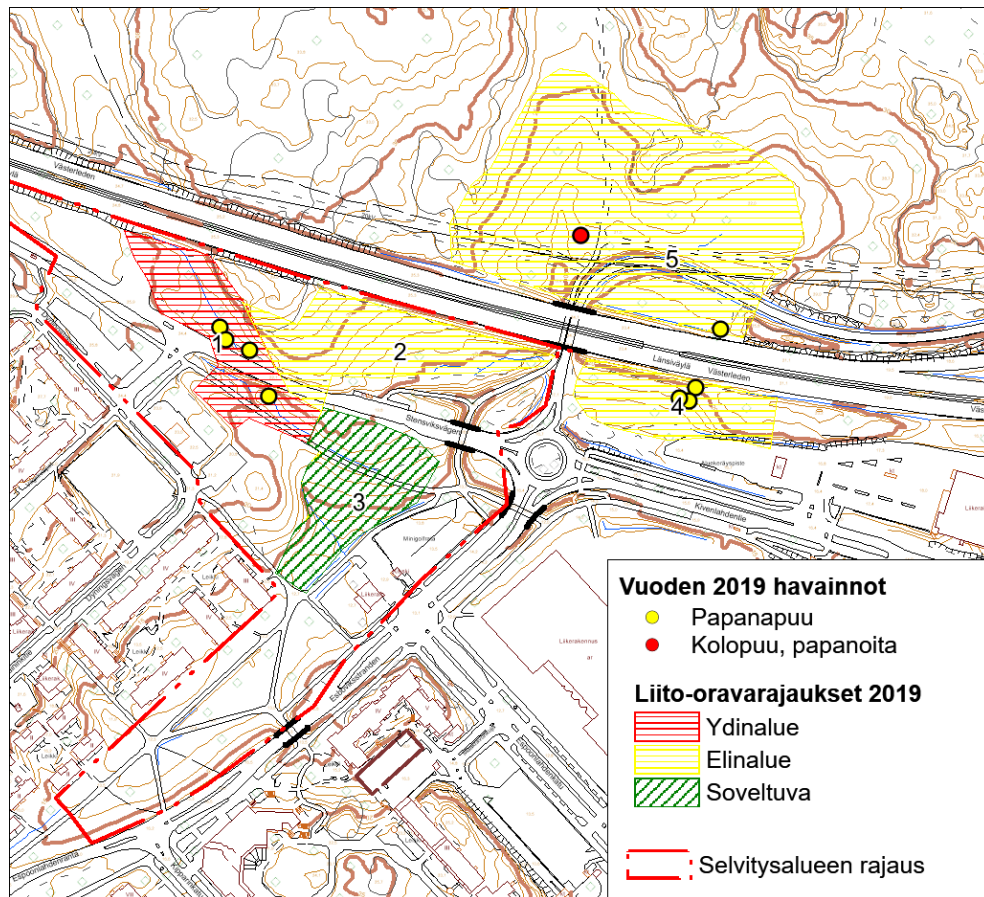

Kuva 4 Vuoden 2018 liito-oravahavainnot ja kohderajaukset Maininkipuistossa ja lähialueella.

5 Liito-oravahavainnot 2019

Selvitysalueelta tehtiin havaintoja liito-oravasta, mutta papanoituja puita löydettiin huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2018 (kuva 5). Osa papanoista oli myös vanhempia ja osittain karikkeen peittämiä. Kolopuuta ei Maininkipuiston alueelta havaittu, joskin sellainen todennäköisesti alueella on kohteen 1 tervalepissä (kuva 5). Havaittu kolopuu sijoittuu Länsiväylän pohjoispuolelle ja se oli myös asuttu papanahavaintojen perustella.

Tehtyjen havaintojen sekä puuston rakenteen perustella on Maininkipuiston alueelta rajattu viisi liito-oravakohdetta. Osa kohteista on rajattu varsinaisen selvitysalueen ulkopuolelta. Rajauksissa ja arvotuksessa on huomioitu myös vuoden 2018 havainnot.

Kuva 5 Liito-oravahavainnot ja rajatut kohteet vuonna 2019

Ydinalueita rajattiin yksi kappale (kohde 1, kuva 5). Kyseiseltä kohteelta on vuonna 2018 tehty runsaasti papanahavaintoja. Kohde oli edelleen asuttu, mutta papanapuita oli edellisvuotta huomattavasti niukemmin. Rajausta on kuitenkin edelleen tulkittu ydinalueeksi, vaikka varsinaista pesäpuuta ei ole löydetty. Todennäköisesti kolo on Kivenlahdentien eteläpuolella tervalepässä, koska tervaleppien alta löydettiin vuonna 2018 runsaasti papanoita ja puut ovat varttuneita. Kohteen luoteisosassa puusto on kuusivaltaista, mutta ojan varressa on useita kookkaita haapoja. Kivenlahdentien eteläpuoli on tervaleppävaltainen.

Elinalueena on rajattu kolme kohdetta (kohteet 2, 4 ja 5, kuva 5). Näistä kohteelta 2 ei tässä kartoituksessa havaittu liito-oravan papanoita, mutta niitä on löydetty vuonna 2018. Metsän rakenne on säilynyt muuttumattomana ja kohde onkin liito-oravalle hyvin sopiva. Todennäköisesti liito-orava käyttää myös tätä metsikköä, vaikka oleskelusta ei ole jäänyt merkkejä.

Soveltuvaksi rajatun kohteen 3 puusto on pohjoisosassa kuusi- ja mäntyvaltaista ja eteläosassa koivuvaltaista. Kohde soveltuu liito-oravan liikkumiseen ja ruokailuun. Kohteelta ei ole tehty havaintoja myöskään vuonna 2018.

Kohde 4 sijoittuu varsinaisen v. 2019 selvitysalueen ulkopuolelle, mutta on otettu mukaan selvitykseen. Kohteella kasvaa runsaasti eri-ikäistä haapaa sekä joitakin suuria kuusia. Papanoita löytyi etsinnöistä huolimatta vain kolmelta puulta – vuonna 2018 havaintoja oli kuitenkin tehty enemmän. Kohteen papanahavainnot sijoittuvat mahdollisen Länsiväylän ylityspaikan kohdalle.

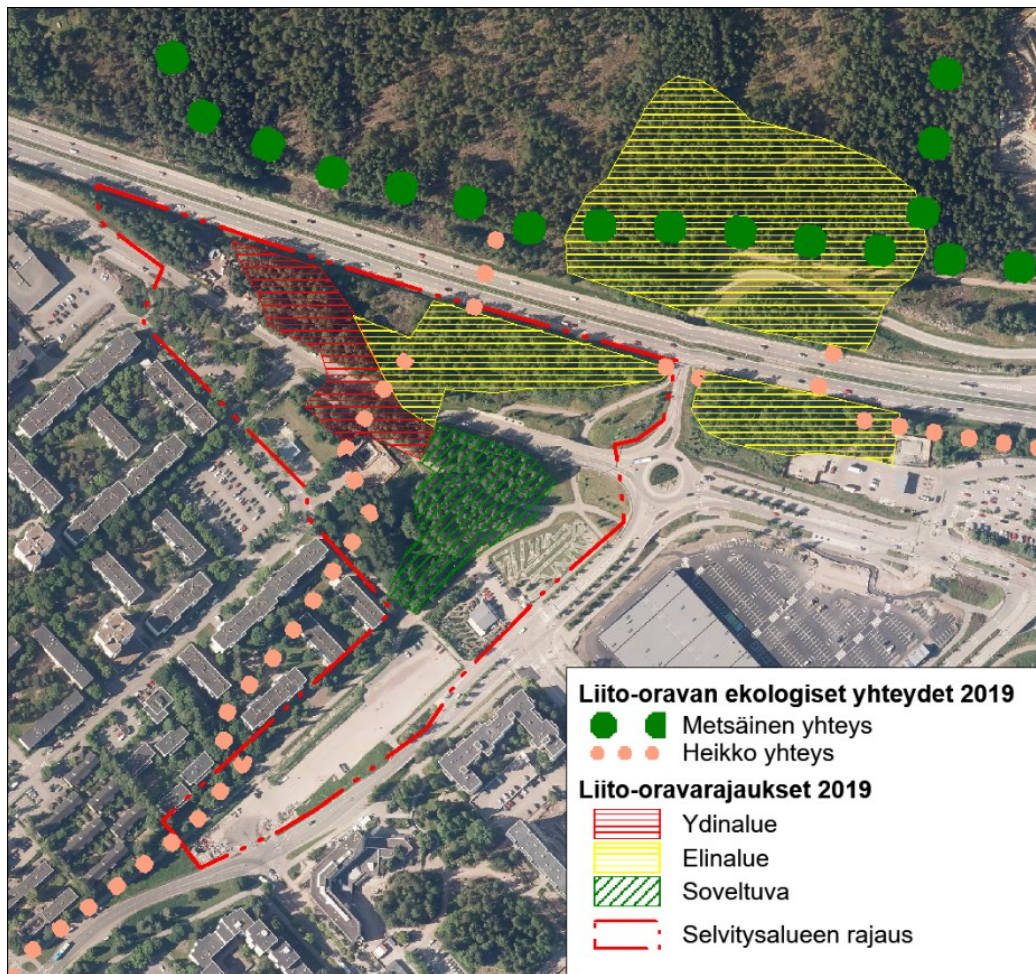
Kohde 5 sijoittuu kokonaan Länsiväylän pohjoispuolelle ja raja-alue on viitteellinen. Papanoita löytyi vain kahdelta puulta, joista toinen on mahdollinen pesäpuu. Kyseisessä puussa on kolo ja sen alta löydettiin myös muutamia papanoita. Puun alta on löytynyt papanoita myös vuonna 2018. Kolopuu voidaan varmistaa pesäpuuksi tutkimalla kolo esim. endoskoopilla tähystämällä. Kohteen 5 metsää ei kartoitettu samalla tarkkuudella kuin selvitysalueen metsiä. Kohteelta on runsaammin havaintoja vuodelta 2018 ja kohteen raja-alue on sama kuin aiemmassa selvityksessä.

6 Ekologiset yhteydet 2019

Liito-orava pystyy helposti liikkumaan suurella osalla selvitysalueella, mutta yhteydet alueen ulkopuolelle ovat heikot. Pohjoisessa kulkua rajoittaa Länsiväylä, jonka yli liito-orava pystyy kuitenkin todennäköisesti kulkemaan jostain sopivasta kohdasta.

Mahdollinen Länsiväylän ylityskohta on selvitysalueen itäpuolella, jossa molemmin puolin tietä on korkeaa puustoa. Mahdollisen ylityspaikan kohdalla löydettiin myös molemmin puolin tietä liito-oravan papanoita (kuvat 5 ja 6). Suoraviivainen liito-matka on etäisyysmittarilla mitattuna noin 50 metriä. Myös kuvan 6 läntinen ylityspaikka vaatii noin 50 metrin suoraviivaisen liidon. Läntisen ylityspaikan sijainti ei ole kuitenkaan yhtä selkeä kuin itäisen ja kuvassa 6 esitetty yhteys on enemmän ohjeellinen. Liidon onnistuminen riippuu puuston korkeudesta sekä sen korkeusasemasta tien molemmin puolin.

Yhteydet selvitysalueelta itään ja lounaaseen ovat heikot rakennusten takia. Yhteydet muodostuvat lähinnä kapeista puuriveistä tai yksittäisistä puistopuista.

Kuva 6 Liito-oravan ekologiset yhteydet vuonna 2019.

7 Johtopäätökset ja suositukset

Liito-orava on asettunut Maininkipuiston alueelle vuoden 2017 luontoselvityksen jälkeen. Alueelta on tehty runsaasti havaintoja vuonna 2018 toisen liito-oravaselvityksen yhteydessä. Selvitysalueelta on rajattu yksi ydinalue, jossa todennäköisesti sijaitsee myös luonnonsuojelulain suojaama lisääntymis- ja levähdyspaikka. Rajatun ydinalueen pinta-ala on noin 0,7 hehtaaria. Kaikkiaan selvitysalueelta on rajattu liito-oravalle sopivia metsiköitä noin 2,3 hehtaaria. Selvitysalueen viereinen haapavaltaisen metsikkö (kohde 4) nostaa pinta-alan lähes 3 hehtaariin.

Liito-oravan käyttämä elinpiiri Maininkipuistossa on siis pinta-alaltaan melko pieni, mutta sisältää kuitenkin liito-oravan suosimia ominaisuuksia. Runsaat havainnot vuonna 2018 viittaavat paikalla eläneeseen yksilöön, ehkä naaraaseen. Elinpiiri saattaa vuonna 2019 kuulua liito-oravaurokselle, jolloin varsinainen lisääntymispaikka sijaitsisi esimerkiksi Länsiväylän pohjoispuolella. Myös uroksen käyttämä levähdyspaikka on kuitenkin tiukasti suojeltu. Tästä syystä rajattu ydinalue tulee säilyttää. Ydinalueen lisäksi on tarpeellista säilyttää myös liito-oravalle soveltuvaa puustoa elinalue -rajauksilta sekä riittävät kulkuyhteydet ydinalueelta.

Mikäli alue halutaan rakentaa ja lisääntymis- ja levähdyspaikka siinä yhteydessä tuhoutuu tai heikkenee merkittävästi, tulee tähän hakea poikkeuslupa ELY-keskuksesta.

8 Lähteet

Enviro 2018: Kivenlahden Kiviruukin alueen liito-oravaselvitys 2018. – Julkaisematon raportti, Espoon kaupunkisuunnittelukeskus. 22 s.

Espoon ympäristökeskus 2019: Espoon ympäristökeskuksen liito-oravatietokanta. Paikkatieto saatu 5.4.2019.

Luontotieto Keiron 2017: Espoonlahden keskus II asemakaava, luontoselvitys 2017. – Julkaisematon raportti, Espoon kaupunkisuunnittelukeskus. 12 s.